

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ ҐРУНТОЗНАВСТВА ТА АҐРОХІМІЇ
імені О.Н. СОКОЛОВСЬКОГО»

АҐРОХІМІЯ і ҐРУНТОЗНАВСТВО

МІЖВІДОМЧИЙ ТЕМАТИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Спеціальний випуск до VIII з'їзду УТґА
(5-9 липня 2010 р., м. Житомир)

ОХОРОНІ ҐРУНТІВ – ДЕРЖАВНУ ПІДТРИМКУ

Книга третя

Агрохімія і ґрунтознавство. Можливі тематичні науковий збірник. Спеціальний випуск (У надзаг.: «ННЦ „ІГА імені О.Н. Соколовського“»), Книга 3 Житомир, «Рута», 2010. – 368с.

Наведено матеріали доповідей пленарного засідання VIII з'їзду ґрунтознавців та агрохіміків України

Редакційна колегія: С.А. Балюк, д.с-г.н. (відповідальний редактор);
Т.М. Лактіонова, к.с-г.н. (відповідальний секретар), Н.А. Білова, д.б.н.;
В.Ю. Гончаренко, д.с-г.н.; М.О. Горін, д.б.н.; Г.М. Господаренко, д.с-г.н.;
Л.В. Стеревська, д.с-г.н.; М.В. Лісовий, д.с-г.н.; В.В. Медведєв, д.б.н.;
М.М. Мірошніченко, д.б.н.; Б.С. Носко, д.с-г.н.; М.І. Полупан, д.с-г.н.;
Д.Г. Тихо ненко, д.с-г.н.; А.П. Травлєєв, д.б.н.; Р.С. Трускавецький, д.с-г.н.;
А.І. Фатєєв, д.с-г.н.

**Склад редакційної колегії затверджено Вченою радою ННЦ
«ІГА імені О.Н.Соколовського», протокол № 5 від 19.02.2009 р.**

Відповідальний за випуск к.с-г.н. Г.Ф. Момот

Адреса редакційної колегії:

Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії
імені О.Н.Соколовського», вул. Чайковського, 4, м. Харків, 61024.
тел. (057) 704-16-69
E-mail: pochva@meta.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 758 від 29.06.94 р.

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, затвердженого постановою президії ВАК України №1-05/4 від 14.10.2009 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н.Соколовського», протокол №10 від 20.05.2010 р.

ISBN 978-617-581-022-4 (Збірник «Агр... І ґрунт...»);
ISBN 978-617-581-025-5 (Кн. 3).

©Національний науковий центр
«Інститут ґрунтознавства та агрохімії
імені О.Н. Соколовського», 2010.
© ПП «Рута», 2010.

П
К
Ж
Н
В
П
В
ЕК
КО
пр
сті
ста
ба
ня
ти
ли
во
бу
до
тер

ґрунтів різного роду необхідна розробка і реалізація повноцінного законодавства з охорони ґрунтів, організація і проведення ґрунтового моніторингу, перехід на ландшафтно-екологічне землекористування і ґрунтозахисне землеробство.

ВПЛИВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ НА МІКРОАГРЕГОВАНІСТЬ ТА ВІТРОСТІЙКІСТЬ ЧОРНОЗЕМУ ПІВДЕННОГО ТА ТЕМНО-КАШТАНОВОГО ҐРУНТУ

С.Г. Чорний¹, С.М. Оглобліна¹, А.М. Коваленко²

¹Миколаївський державний аграрний університет, ²Інститут землеробства південного регіону НААН України, м. Херсон

На Півдні України вітрова ерозія (дефляція) ґрунту спостерігається майже щорічно. Для сільського господарства велику небезпеку представляють сильні пилові бурі, які викликають часткову або повну загибель рослин та знищення найбільш родючого поверхневого шару ґрунту. Важливим фактором, який впливає на інтенсивність дефляції є вітростійкість ґрунту, яка залежить від багатьох чинників – як природних, так і антропогенних. Із антропогенних чинників дефляції найбільш сильний вплив на інтенсивність видування ґрунту сильними вітрами має така важлива складова агротехніки як основний обробіток ґрунту.

В умовах двох стаціонарних дослідів на чорноземі південному важкосуглинковому (дослідне поле МДАУ) та темно-каштановому важкосуглинковому ґрунті (дослідне поле ІЗПР НААН України) вивчався вплив основного обробітку на протидефляційні властивості цих ґрунтів. Раніш було визначено (Чорний, Письменний, 2008), що параметри мікроструктури в значній мірі визначають утворення ґрунтозахисної макроструктури – макроагрегатів більше 1 мм. Зокрема, рекомендувалось використовувати вміст елементарних ґрунтових часток, визначених прямим мікроскопуванням (Булігін, 2005).

Дослідження показали, що найкраща мікроагрегованість спостерігалася під всіма культурами за плоскорізного обробітку та дискування. Вміст ЕГЧ впродовж весни на темно-каштанових

грунтах на плоскорізному обробітку коливався в межах 2,4–14,2 % (у середньому - 5,0 %), дискування — 5,7 %-10,8 % (8,0 %), на оранці – 5,1 %-11,6 % (8,2 %). На в чорноземах південних вміст ЕГЧ коливався на плоскорізному обробітку – 3,9 %-6,3 % (5,1 %), на оранці – 2,1 %-6,5 % (4,1 %). Для порівняння визначимо, що на контролі (переліг) вміст ЕГЧ склав на темно-каштанових грунтах складав 7,2 %, а на чорноземах південних – 2 %.

Краща мікроагрегованість чорноземів південних, особливо за плоскорізного обробітку ґрунту, привела до того, що тут весною був найбільший вміст дефляційно небезпечної фракції (>1 мм) — 95,8 %. В той же час, при оранці значно зменшується кількість агрегатів вітростійкої фракції до 92,16 %. Це пояснюється тим, що, з одного боку, при перегортанні шарів ґрунту органами ґрунтообробних знарядь подрібнюється його структура, зменшуючи таким чином вітростійкість, а з іншого, кращою мікроструктурою ґрунтів при плоскорізному обробітку.

Результати досліджень механічної міцності ґрунтових агрегатів чорнозему південного з інтенсивним трихвилинним струшуванням в колонці сит показали, що найбільший відсоток агрегатів більше 1 мм зберігся в контролі (переліг) — 97,32 %. Деяко менше агрегатів того ж розміру збереглося за плоскорізного обробітку (95,2 % на варіанті без добрив та 94,4 % на варіанті з добривами). Найменший відсоток агрегатів більше 1 мм спостерігається в ґрунті, який піддавався оранці (93,2 та 92,5 % без добрив та з добривами відповідно). Істотну різницю виявлено між контролем та оранкою з внесенням добрив та без внесення добрив. Це свідчить про те, що агрегати ґрунтів, які піддаються обробці ґрунтообробними знаряддями мають меншу міцність і легше руйнуються, ніж агрегати лісосмуги, причому оранка гірше впливає на міцність ніж плоскорізний обробіток.

Отже дослідження показали, що плоскорізний обробіток, окрім того, що сприяє захисту поверхні ґрунту від дефляції за допомогою рослинних залишків, ще і приводить до утворення вітро- та механічностійких ґрунтових агрегатів, які, в свою чергу, є в значній мірі, результатом кращої мікроагрегованості. Особливо це яскраво проявляється на чорноземах південних.

АГРОХІМІЯ І ҐРУНТОЗНАВСТВО

МІЖВІДОМЧИЙ ТЕМАТИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Спеціальний випуск до VIII з'їзду УТґА

ОХОРОНІ ҐРУНТІВ – ДЕРЖАВНУ ПІДТРИМКУ

Книга три

Збірник засновано у 1966 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію

Серія КВ №758 від 29.06.94 р.

Відповідальний за випуск П.П. Надточій.

Підписано до друку 22. 06. 2010.. Формат 60x84 1/16.

Гарнітура «Times»

Умов.-друк. Арк. 23.

Наклад 400 прим. Зам. № 2233

Видавництво ПП «Рута»

10014, Україна, м. Житомир, вул. Мала Бердичівська, 17а

Свідоцтво про внесення в Державний реєстр

серія ДК №364 від 14.01.2010